

A decorative border consisting of a thick gray line with small square and triangular motifs at the corners.

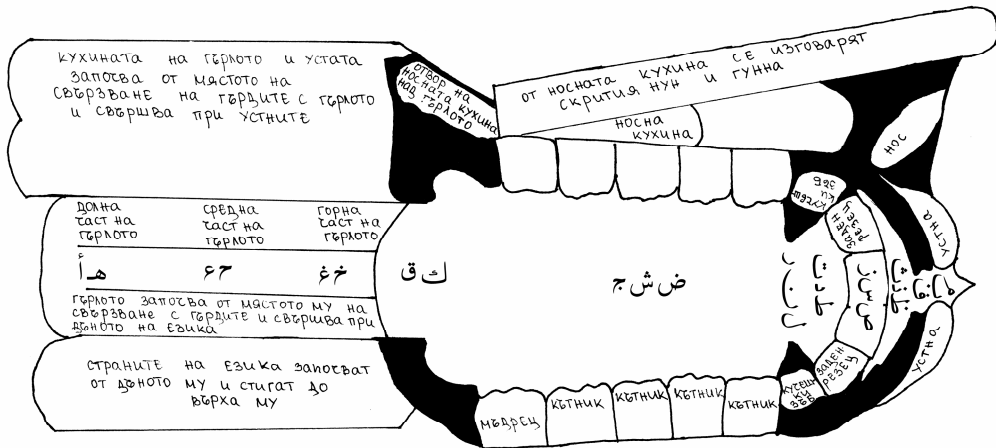
МЕТИН ТЕДЖЎИД

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Въведение

В хадис от нашия Пейгамбер ﷺ се казва: „Разкрасете вашите гласове с пеенето на Куран!“ Това разкрасяване става с помощта на *теджъид*, защото в арабски език „теджъид“ означава разкрасяване и усъвършенстване. А при пеенето на Куран „теджъид“ означава всяка буква в Куран-и Керим, от първата до последната без изключение, да получи своите *асл*, *хакк* и *мустехаакк*. *Асл* е местопроизношението на буквата, което значи точното място на изговарянето ѝ от *гърлото*, *езика* или *устните*. *Хакк* са постоянните качества на буквата, което значи нейните начини на изговаряне (*шумно-хемс* или *звучно-джехр*; *рязко-шидде* или *плавно-рахаъе*; *високо-истиаля* или *ниско-истифал*; *затворено-итбак* или *отворено-инфитах*), които начини не се променят при промяната на положението, в което тя се намира (дали е с огласовка-харака или със сукун-джезим или сукун-шедде; дали е при спиране на пеенето или при продължаване на пеенето; какви други букви и огласовки има преди нея и какви – след нея; и така нататък). А *мустехаакк* са променливите качества на буквата, което значи начините ѝ на изговаряне (*отделно-изхар* или *слято-идгам*; *късо-каср* или *дълго-медд*; *дебело-тефхим* или *тънко-теркик*; *с поемане на въздух* при спиране-*ъакф* или *без поемане-секте*), които начини се променят при промяната на положението, в което тя се намира.

ج جِيمٌ	ث ثَا	ت تَا	ب بَا	ا أَلِفٌ	ء هَمْزَةٌ
ز زَايٌ	ر رَا	ذ ذَالٌ	د دَالٌ	خ خَا	ح حَا
ظ ظَا	ط طَا	ض ضَاذٌ	ص صَاذٌ	ش شَيْنٌ	س سَيْنٌ
ل لَامٌ	ك كَافٌ	ق قَاقٌ	ف فَا	غ غَيْنٌ	ع عَيْنٌ
ي يَا	لا لَامٌ أَلِفٌ	ه هَا	و وَاوٌ	ن نُونٌ	م مِيمٌ

Първа част: асл – местопроизношения на буквите

От долната част на гърлото се изговарят هـ и ا

От средната част на гърлото се изговарят ح и ع

От горната част на гърлото се изговарят خ и ع

От задната част на езика с мекото небце се изговарят първо ق после ك

От средната част на езика с твърдото небце се изговарят ج и ش و ض

От предната част на езика с венците се изговарят ل و ن و ر

От върха на езика между венците и зъбите се изговарят ط و د و ت

От върха на езика зад върховете на зъбите се изговарят ص و س و ز

От върха на езика между върховете на зъбите се изговарят ظ و ذ و ث

От устните се изговарят ف و ب و م

От кухината на устата се изговаря удължаването-медд при буквите ي و ا و

От кухината на носа се изговаря удължаването-гунна при буквите م و ن

Втора част: хакк – постоянни качества на буквите

Раздел качества, които се делят на противоположни

Хемс (هَمْسٌ) и **джехр** (جَهْرٌ). Хемс означава, че при изговаряне на буквата се пропуска много въздух, а джехр означава, че при изговаряне на буквата се пропуска малко въздух. Буквите на хемс са فَحْتُهُ شَخْصٌ سَكَّتْ, а буквите на джехр са всички останали. Буквите на хемс са шумни, а буквите на джехр са звучни. Хемс и джехр са противоположни.

Шидде (شِدَّةٌ), **рахаъе** (رَخَاوَةٌ) и **бейние** (بَيِّنِيَّةٌ). Шидде означава, че при изговаряне на буквата не остава пролука и гласът се задържа напълно, а рахаъе означава, че при изговаряне на буквата остава пролука и гласът се пропуска напълно. Бейние е средно положение между задържането и пропускането на гласа. Буквите на шидде са أَجْدَقُطٍ بَكَتْ, буквите на бейние са لِنَ عُمَرَ, а буквите на рахаъе са всички останали. Буквите на шидде са резки, на рахаъе са плавни, а на бейние са на средно положение. Шидде и рахаъе са противоположни, а бейние е на средно положение.

Истиалъа (إِسْتِعْلَاءٌ) и **истифал** (إِسْتِفَالٌ). Истиалъа означава, че при изговаряне на буквата задната част на езика се издига към небцето, а истифал означава, че при изговаряне на буквата задната част на езика не се издига към небцето. Буквите на истиалъа са حُصَّ ضَغِطٌ قِطْ, а буквите на истифал са всички останали. Буквите на истиалъа са високи, а буквите на истифал са ниски. Истиалъа и истифал са противоположни.

Итбак (إِطْبَاق) и **инфитах** (انْفِتَاح). Итбак означава, че при изговаряне на буквата целият език се издига към небцето, а инфитах означава, че при изговаряне на буквата не се издига целият език към небцето. Буквите на итбак са ص ض ط ظ , а буквите на инфитах са всички останали. Буквите на итбак са затворени, а буквите на инфитах са отворени. Итбак и инфитах са противоположни.

Раздел качества, които не се делят на противоположни

Сафир (صَفِير). Сафир означава, че при изговаряне на буквата се чува остро свирене. Буквите на сафир са س и ص.

Текрар (تَكَرَّر). Текрар означава, че при изговаряне на буквата върха на езика трепери слабо. Буквата на текрар е ر.

Инхираф (اِنْجِرَاف). Инхираф означава, че при изговаряне на буквата гласът заобикаля нейното местопроизношение. Буквата на инхираф е ل.

Тефешши (تَفَشَّش). Тефешши означава, че при изговаряне на буквата въздухът се разпръсква по цялата уста. Буквата на тефешши е ش.

Иститале (اِسْتِطَالَة). Иститале означава, че буквата се изговаря надлъжно, а не напречно на въздушния поток. Буквата на иститале е ض.

Театиш (تَعْطِيش). Театиш означава краткотрайно триене на въздуха след разрушаване на преградата при изговаряне на буквата. Буквата на театиш е ج.

Джерс (جَرْس). Джерс означава, че при изговаряне на буквата тя звънти отсечено и силно. Буквата на джерс е ء (хамза).

Хифа (خَفَاء). Хифа означава, че буквата се изговаря леко и прикрито. Буквата на хифа е هـ.

Трета част: мустехаки – променливи качества на буквите

Изхар (إِظْهَار), **идгам** (إِدْغَام) и **ихфа** (إِخْفَاء). Изхар означава пълно отделяне на две букви една от друга. Идгам означава пълно смесване на две букви една с друга. Ихфа означава приближаване на две букви една до друга, без пълно отделяне и без пълно смесване. Изхар и идгам са противоположни, а ихфа е на средно положение.

Каср (قَصْر) и **меда** (مَدّ). Каср означава, че буквата не се удължава повече от нормалното, защото няма причина за допълнително удължаване, а меда означава, че буквата се удължава повече от нормалното, защото има причина за допълнително удължаване. Каср и меда са противоположни.

Тефхим (تَفْخِيم) и **теркик** (تَرْقِيق). Тефхим означава, че гласът от гърлото се насочва нагоре към небцето и буквата се изговаря дебело, а теркик означава, че гласът от гърлото се насочва напред към устата и буквата се изговаря тънко. Тефхим и теркик са противоположни.

Ўакф (وَقْف) и **секте** (سَكَنَة). Ўакф означава спиране на пеенето с поемане на въздух, а секте означава спиране на пеенето, без поемане на въздух. Ўакф и секте са противоположни.

Раздел изхар, идгам и ихфа Подраздел нун сякин и тенџин

Нун сякин е нун, обозначен с джезим نْ , а тенџин е двойна харака نّ .

Изхар

Изхар става, когато след нун сякин или тенџин има една от шестте букви
خ غ ح ع هـ . Чете се без гунна.

مِنْ خَوْفٍ، مَنْ ءَامَنَ، غَفُورٌ حَلِيمٌ

Идгам без гунна

Идгам без гунна става, когато след нун сякин или тенџин има една от двете букви
ر ل . Чете се без гунна.

غَفُورٌ رَحِيمٌ، هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ، مِنْ رَبِّهِمْ

Идгам с гунна

Идгам с гунна. Идгам с гунна става, когато след нун сякин или тенџин има една от четирите букви م و ي ن . Чете се с гунна.

فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ، خَيْرٌ يَّرَهُ، وَمَنْ يَّعْمَلْ

Четири думи са изключение от правилото и при тях става изхар.

قِنْوَانٌ، صِنْوَانٌ، بُنْيَانٌ، دُنْيَا

Икляб

Икляб става, когато след нун сякин или тенџин има ب . Тогава ن се променя в م и се чете с гунна.

سَمِيعٌ بَصِيرٌ، مَنْ بَعْدَ، لِيُنْبَذَنَّ

Ихфа

Ихфа става, когато след нун сякин или тенџин има една от петнадесетте букви
ت ت ث ج د ذ ز س ش ص ض ط ظ ف ق ك . Чете се с гунна.

غَنِي كَرِيمٌ فَتُحَقْرِيبٌ، أَنْتُمْ

Подраздел мим сякин

Мим сякин е мим, обозначен с джезим م .

Идгам

Идгам става, когато след мим сякин има م . Чете се с гунна.

أَطَعَمَهُمْ مِنْ، عَلَيْهِمْ مَوْصَدَةٌ

Ихфа

Ихфа става, когато след мим сякин има ب . Чете се с гунна.

إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ، تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

Изхар

Изхар става, когато след мим сякин има една от останалите букви. Чете се без гунна.

لَكُمْ دِينُكُمْ، أَلَمْ يَعْلَمْ

Когато след мим сякин има و или ف мим сякин трябва още повече да се отдели от тях, защото те са много близки и има опасност да се смесят.

هُمْ فِيهِ، عَلَيْهِمْ وَلَا

Подраздел нун и мим с шедде

Когато има нун или мим с шедде, те винаги се четат с гунна.

إِنَّهُمْ، كَأَنَّهُمْ، فَأَمَّا، مِمَّ

Раздел каср и медд

Харфи медд (букви за удължаване) са буквите ا и و и ي, когато са без знак.

Харфи лин (меки букви) са буквите و и ي, когато са с джезим.

Себеби медд (причините за допълнително удължаване) са хамза и сукун.

Хамза е буквата ء, както и да е изписана: اءِ ءِ ءِ.

Сукун лязим (постоянен сукун) е буква с джезим или буква с шедде.

Сукун арид (променлив сукун) е буква на която се спира.

Един елиф е времето за изговаряне на две букви с харака.

Медди таби

Медди таби става, когато след харфи медд няма себеби медд. Медди таби се удължава един елиф.

أَوْتَيْنَا، نُوحِيهَا، قَالَ، نَسِينَا، طَه، يَقُولُ

Медди муттесил

Медди муттесил става, когато след харфи медд има хамза в същата дума. Медди муттесил се удължава два елифа.

جَاءَ، يَشَاءُ، جِي، سُوءَ

Медди мунфесил

Медди мунфесил става, когато след харфи медд има хамза в другата дума. Медди мунфесил се удължава два елифа.

إِنِّي أَخَافُ، تُوبُوا إِلَيَّ، إِنَاءَ أَمْتًا

Медди лязим

Медди лязим става, когато след харфи медд има сукун лязим в същата дума. Медд лязим е четири вида: 1) в дума с шедде – келими мусеккал; 2) в дума с джезим – келими мухаффеф; 3) в буква с шедде – харфи мусеккал; 4) в буква с джезим – харфи мухаффеф. Всичките видове се удължават три елифа.

تَأْمُرُونِي، الْحَاقَّةُ، وَلَا الضَّالِّينَ، أَلَا، أَلَمْ، (أَلِفٌ لَامٌ مِيمٌ)، طَسَمَ، (طَائِسِينَ مِيمٌ)، قَافٌ، (نَوْنٌ)

Медди арид

Медди арид става, когато след харфи медд има сукун арид. Медди арид се удължава един, два или три елифа.

يَعْلَمُونَ، نَسْتَعِينُ، تُكَذِّبَانِ

Медди лин

Медди лин става, когато след харфи лин има сукун арид или сукун лязим. Медди лин се удължава един, два или три елифа, но не може да се удължава повече от медди арид. (كَافٌ هَايَا عَيْنٌ صَادٌ)، حَتَمَ عَسَقَ (حَامِيمٌ عَيْنٌ سَيْنٌ قَافٌ)

Медди силе

Дамир е буквата ھ която се долепя към края на думите и е с дамма или кесра. Когато буквите преди дамир и след дамир са с харака, дамир се удължава. Когато след дамир има хамза се удължава два елифа, а когато след дамир няма хамза се удължава един елиф.

لَهُمَا، إِنَّهُ عَلَى، عِنْدَهُ إِلَّا، عِلْمِهِ إِلَّا

Исключение: буквата **ه** от думите **لَمْ يَنْتَه لِنَسْفَعًا** и **كَثِيرًا** не се удължава, защото не е дамир.

Раздел тефхим (удебеляване) и теркик (изтъняване)

Положения на буквата **ра**

Буквата **ра** се чете с тефхим когато: (1) тя е с фетха или дамма; (2) тя е сякин и буквата преди нея е с фетха или дамма; (3) тя е сякин и буквата преди нея също е сякин и буквата преди нея е с фетха или дамма.

(1) الرَّحْمَنُ، الرَّحِيمُ، الرُّوحُ، نَصْرُ اللَّهِ (2) مَنْ شَكَرَ، بِالتَّذْكِيرِ، وَانْحَزَ (3) بِالصَّبْرِ، مِنْ كُلِّ أَمْرٍ

Исключение: Ако буквата **ра** е сякин и буквата преди нея е харфи лин йе, то буквата **ра** се чете с теркик.

خَيْرَ، السَّيْرِ

Буквата **ра** се чете с теркик когато: (1) тя е с кесра; (2) тя е сякин и буквата преди нея е с кесра; (3) тя е сякин и буквата преди нея също е сякин и буквата преди нея е с кесра.

(1) بِالْيَرِّ، أَبْصَارِهِمْ، نُورِهِمْ (2) وَاسْتَغْفِرُهُ، وَاصْطَبِرَ (3) الْحَجَرِ، وَزَرَ

Първо изключение: Ако буквата **ра** е сякин и след нея в същата дума има буква на истиаля, то буквата **ра** се чете с тефхим.

فِرْقَةٍ، قِرْطَاسٍ، مِرْصَادًا

Второ изключение: Ако буквата **ра** е сякин и преди нея има свързваща хамза, то буквата **ра** се чете с тефхим.

لِمَنْ أَرْتَضَى، أَرْجِعِي

Положения на буквите на истиаля

Седемте букви на истиаля винаги се четат с тефхим. Но при четирите букви на итбак **ظ ط ض ص** тефхимът винаги е силен (1), а при останалите три букви **غ خ ق** тефхимът е силен при същите положения, при които буквата ра се чете с тефхим (2) и тефхимът е слаб при същите положения, при които буквата ра с чете с теркик (3).
(1) **إِصْطَفَى، اضْطُرَّ، ظَنَّ (2) الْغَرَقُ، أَخْفَى، يَغْتَبُّ، يُخْرِبُونَ (3) غِلٌّ، أَقِيمُوا، إِخْوَةٌ**

Положения на буквата лам от лефзатуллах

Когато буквата преди думата **الله** е с фетха или дамма, буквата **ل** се чете дебело.

А когато буквата преди думата **الله** е с кесра, буквата **ل** се чете тънко.
هُوَ اللهُ، نَصْرُ اللهِ بِاللَّهِ، وَلِلَّهِ

Положения на харфи медд елиф

Харфи мед елиф се чете с тефхим, когато се намира след буква на тефхим (1) и се чете с теркик, когато се намира след буква на теркик (2).
(1) **فَطَالَ، قَالَ (2) فَتَابَ، كَادَ**

Трябва да се обърне специално внимание при теркик на харфи медд елиф, който се намира след една от буквите от устните **و ف م ب**, защото той преминава много лесно към тефхим.

فَارِضٌ، مَاءٌ، بَاطِلًا، وَاقٍ

Раздел ѱакф и секте

бакф

бакф е спиране при пеенето на Куран, с цел поемане на въздух. Това спиране трябва да става на местата, обозначени със знаци за спиране. Но ако на пеещият му свърши въздухът преди знак за спиране, той спира в края на думата, поема си въздух, а после се връща с няколко думи назад и продължава пеенето си оттам.

Секте

Секте е спиране при пеенето на Куран, без поемане на въздух. Секте има на четири места в Курана: в сура الْكَهْف при първия елиф от думите عَوَجًا قِيَمًا, в сура يٰس при първия елиф от думите مَرَقِدْنَا هَذَا, в сура الْقِيَامَةِ при нун от думите بَلْ رَانَ الْمُطَقِّفِينَ при лям от думите مَنْ رَاقٍ.

Раздел допълнения

Отношения между буквите

Две букви с еднакви местопроизношения и качества се наричат мислейн (مِثْلَيْنِ). Две букви с еднакви местопроизношения и близки качества се наричат мутеджанисейн (مُتَجَانِسَيْنِ). Две букви с близки местопроизношения и качества се наричат мутекарибейн (مُتَقَارِبَيْنِ). Две букви с далечни местопроизношения и качества се наричат мутебаидейн (مُتَبَاعِدَيْنِ). От мислейн винаги става идгам. От мутебаидейн винаги става изхар. От мутеджанисейн и мутекарибейн може да стане и идгам и ихфа и изхар.

Видове идгам

Когато има две букви мислейн, първата сякин, а втората с харака, се получава идгам мислейн.

ءَاوَوْا وَنَصَرُوا، أَنْ اِضْرِبْ بِعَصَاكَ، فَمَا رِبْحَتْ تِجَارَتُهُمْ

Когато има две букви мутеджанисейн, първата сякин, а втората с харака, се получава идгам мутеджанисейн.

(طدت) لَيْنٍ بَسَطْتُ، وَقَالَتْ طَافِئُهُ، أَثْقَلْتُ دَعَا اللَّهَ، مَا عَبْدْتُكُمْ

(ظذث) إِذْ ظَلَمُوا، يَلْهَثُ ذَلِكَ

(مب) يَا بُنَيَّ ازْكَبْ مَعَنَا

И когато има две букви мутекарибейн, първата сякин, а втората с харака, се получава идгам мутекарибейн.

(لر) قُلْ رَبِّ، بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ

(قك) أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

Забележка: Ако приемем, че буквите (ق ك) (ل ر) са от две еднакви местопроизношения, то идгамът при тях също е мутеджанисейн, а пример за мутекарибейн са буквите (نم) от идгам с гунна.

Калкале

Калкале означава, че при изговаряне на буквата тя отскача от своето местопроизношение. Калкале има само когато буквата е сякин. Буквите на калкале са قُطْبُ جَدٍ .

لَتَدْخُلُنَّ، لَتَبْلَوْنَ، الدُّرُوجَ، مُحِيطٌ، بِالْحَقِّ، فِي الْحَجِّ

Завършек

В хадис от нашия Пейгамбер صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلَهُ وَسَلَّمَ се казва: „Разкрасете пеенето на Куран с вашите гласове!“ И след като човек изучи теджъид, той наистина е способен да разкраси Курана със своя глас и да изпълни нареждането, което се съдържа в друг от хадисите на нашия Пейгамбер صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلَهُ وَسَلَّمَ : „Най-добрият от вас е този, който учи [пеенето на] Курана и учи другите на него.“

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Съдържание

Въведение _____	2
Първа част: асл – местопроизношения на буквите _____	5
Втора част: хакк – постоянни качества на буквите _____	6
Раздел качества, които се делят на противоположни _____	6
Раздел качества, които не се делят на противоположни _____	7
Трета част: мустехакк – променливи качества на буквите _____	8
Раздел изхар, идгам и ихфа _____	9
Раздел каср и меда _____	11
Раздел тефхим (удебеляване) и теркик (изтъняване) _____	13
Раздел ъакф и секте _____	15
Раздел допълнения _____	15
Завършек _____	17